

Göran Melin:

*Jag har lärt mig att
suicidprevention ofta
handlar om samtal*

Räddningstjänsten gör varje år över tvåusen utryckningar på suicidlarm. I Jönköpings län har Räddningstjänsten även en central roll i det förebyggande arbetet. Vi har träffat Göran Melin, biträdande räddningschef, som varit med och utvecklat den så kallade Jönköpingsmodellen.

Göran Melin

Arbetar som: Biträdande räddningschef
Jönköping
Ålder: 57 år
Familj: Fru och två barn
Började i räddningstjänsten: 1985
Intressen: Körsång

Jönköpingsmodellen

Det var efter att ha lyssnat till en föreläsning om suicidprevention av vårdutvecklaren Annika Pettersson i slutet av 90-talet som Görans tankar väcktes. "Vem är det egentligen som ansvarar för samhällets suicidprevention? Allting utanför vården?" Han behöll kontakten med Annika. De resonerade att suicid också måste kunna förebyggas på likartat sätt som andra olyckor förebyggs, exempelvis trafik- och fallolyckor. Utgångspunkten är lagen om skydd mot olyckor. Räddningstjänsten har i Jönköping det samordnade ansvaret, men i arbetet ingår även de andra blåljusorganisationerna, Trafikverket, socialtjänsten, psykiatriska akutmottagningar, Svenska kyrkan, SPES med flera.

Göran och Annika startade upp arbetet

med larmrutiner på försök i Jönköpings kommun 2004. Sedan dess har allt fler räddningstjänster anslutit sig till larmplanen och idag medverkar i princip alla Sveriges räddningstjänster vid akuta insatser, dock i varierande grad. Göran förklarar hur det suicidpreventiva arbetet har fördelats på tre arbetsgrupper. En mjuk grupp, som främst arbetar med utbildning och information. En hård grupp, som identifierar risker och drabbade platser i den fysiska miljön och behov av åtgärder. Slutligen en larmplangrupp för det operativa samarbetet och kommunikation kring suicidlarm.

Men utöver dessa tre förebyggande arbetsgrupper finns även en arbetsgrupp för krisstöd som bland annat omfattar kommunens POSOM-grupp (psykiskt och socialt omhändertagande). I Jönköpings kommun är det mycket vanligt att familjer får stöd av just POSOM i samband med suicid. "Det var egentligen i den änden vi började arbetet, med stöd till alla som drabbats" säger Göran.

Lagen om skydd mot olyckor syftar till att säkerställa ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor för både människor, egendom och miljö. Lagen berör så väl stat, kommun och region som företagare, fastighetsägare och den enskilde. Det är också denna lag som reglerar vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att utrycknings ska ske av räddningstjänst.

Göran talar om behovet av att hålla arbetet levande och information uppdaterad och visar hur man skapar sig lägesbild genom att markera in platser för suicidförsök på en karta. Prickarna på kartan blir en fingerisning om var åtgärder och insatser kan komma att behövas. Därefter visar han bilder med exempel på ombyggnationer. "När vi började med detta fanns det väldigt dåligt med riktlinjer. Hur ska man egentligen bygga ett broräcke för att det ska vara tillräckligt svårt att ta sig över? Men bara att inget finns skrivet får ju inte bli ett skäl till att göra ingenting alls." Forskningen ger Göran och hans kollegor rätt. Att begränsa tillgång till metoder för suicid, exempelvis genom staket på drabbade platser, är en av de åtgärder som visat sig ge bäst livräddande effekt.

Att möta någon i kris

Men en viktig del i preventionen är också arbetet kring inkomna suicidlarm. Samtalet går in på vilka förändringar som skett under

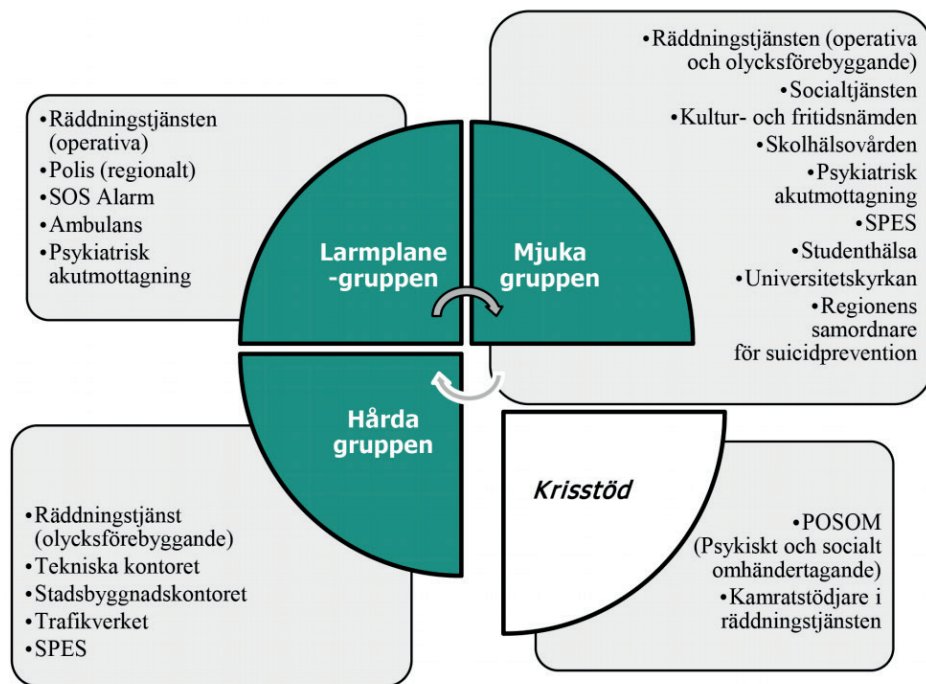
forts nästa sida

Görans tid i räddningstjänsten, både i kunskap och arbetssätt. ”Förr i tiden kunde vår första insats på ett suicidlarm vara att komma ut med hoppkudde och stegar. Nu har jag lärt mig att suicidprevention ofta handlar om samtal. Det första vi gör idag är att ta kontakt med personen.” En fråga som ofta är relevant är vad som hänt i personens liv de sista 24 eller 48 timmarna. Görän menar att det ofta är något som inträffat som fått glaset att rinna över. Det kan handla om ett sjukdomsbesked, att man fått ett kravbrev, blivit nekad sjukersättning, en relation som brustit eller något annat som i stunden upplevs ödesdigert. ”De här samtalen kräver att vår personal har förmåga att visa empati och har kunskap om att möta människor i kris.”

Görän upplever också en stor förändring i skett i attityden till frågor som rör mående och psykisk hälsa på sin arbetsplats. ”När jag började kunde man möjligtvis beklaga sig över fysiska åkommor. Det fanns inte att man pratade om att hur man faktiskt mädde. Mycket machokultur. Det är en helt annan atmosfär idag. Idag kan jag komma till jobbet och säga att jag har det kämpigt privat just nu och få förståelse för att jag inte fungerar som vanligt.” Inte minst i ett yrke där man återkommande utsätts för svåra händelser tror Görän att det har ett stort värde att kunna prata med varandra.

Suicid som olycksfall

Synsättet på suicid som psykologiska olycksfall kom senare att bli en del av det svenska suicidpreventiva handlingsprogrammet från 2008. Men det har inte varit lika självklart för alla myndigheter att anamma detta synsätt. Jönköpings räddningstjänst liksom SPES och flera andra suicidpreventiva organisationer lämnade nyligen remissvar på

De tvärprofessionella arbetsgrupperna och krisstödet samt organisationer som deltar i respektive grupp.

en skrift från MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap), som bland annat definierar vilka olyckstyper räddningstjänsten ska prioritera. Görän Melin och hans kollegor reagerade starkt på att ingen olyckstyp fanns omnämnd som kunde inrymma suicidnära personer. Våra samlade remissvar utmynnade i att myndigheten lade till begreppet ”nödställd person” som exempel på vad kommunerna själva kan ge i uppdrag åt sina räddningstjänster. Görän ser det som ett litet framsteg men uttrycker att det finns mycket arbete kvar att göra och att vi behöver påminna oss om var nånstans livet finns att rädda. ”Jag föreläser ofta för nyanställda deltidbrandmän efter deras första år i tjänst. Då brukar jag fråga hur många som

varit med om en rökdykning. Det brukar vara någon eller ingen alls som varit det. Sen frågar jag hur många som varit på ett hjärtstopp. Det brukar vara några stycken. Sen frågar jag hur många som varit på ett suicidlarm. Det brukar få folk att tänka till.”

Görän Melin har en uppmaning till SPES aktiva ute i landet: ”Ta gärna kontakt med er kommun och lokala räddningstjänst och för samtal om hur det olycksförebyggande arbetet i en kommun också kan innefatta suicidprevention. Vissa kommuner arbetar med dessa frågor inom folkhälsospåret vilket också går alldeles utmärkt”.

Björn Eklund

Ljusmanifestation i Jönköping

Till min systerson (Simon Blidberg) som gick bort i suicid 2011, 17 år gammal.

Jag träffade din mamma idag.
Hon lider,
lever sitt liv som på stupets kant.
Jag ska alltid finnas för din mamma,
det lovar jag dig.
Men hur hon på riktigt har det,
kan jag aldrig någonsin förstå.
Jag har inte ens mod att försöka.
För om jag förstod,
då skulle jag ju gå sönder.
Precis som hon.

Malin Svensson, Nässjö